

راهنمای جلسات ارائه علمی

مقدمه:

یکی از توانمندی های لازم برای یک دانش آموخته تحصیلات تکمیلی توانایی تحلیل و ارائه مطلب در یک جمع تخصصی است. به همین منظور روش ها و فعالیت های آموزشی چندی مانند تدریس، ارائه مقاله، برگزاری سمینار و ژورنال کلاب در طی دوران تحصیل برای دانشجو پیش بینی شده است. گرچه این فعالیت ها نام های مختلفی دارند و گاه با اهداف مختلفی طراحی شده اند اما چند عنصر و مولفه در تمامی آنها مشترک است. بخشی از اهداف و انتظارات آموزشی این فعالیت ها متمرکز بر توانمندی های عمومی تر برقراری ارتباط با مخاطب، جلب و حفظ توجه شنوندگان، مدیریت گفتگو و بحث در گروه های کوچک و حتی تهیه یک محتوای استاندارد برای ارائه است.

بخشی دیگر متمرکز بر توان تحلیل و ارزیابی نقادانه دیدگاه های دیگران می باشد. متون مختلف علمی به شکلی مداوم در حال توسعه اند و مسائل نظری و مشکلات عملی، مفاهیم، عقاید و ایده ها نیز بسرعت تغییر کرده و شیوه های استدلال و حل مسئله نیز دستخوش تحول می شوند. لذا لازم است تا متخصصان و دانشجویان با حجم وسیع اطلاعات موجود همگام باشند. جلسات ارائه در کنار افزایش مهارت های عمومی ارائه مطلب، فرصتی برای به روزرسانی اطلاعات و یادگیری روشهای ارزیابی نقادانه داده های علمی را فراهم می آورد.

اهداف برگزاری جلسات ارائه عبارتند از:

- ❖ قرار گرفتن در جریان پیشرفت های علمی روز جهان
- ❖ آموزش مهارت های ارزیابی نقادانه متون
- ❖ خلق ایده های نو برای انجام پژوهش
- ❖ شناسایی مسائل و مشکلات روز
- ❖ بحث و بررسی در مورد موضوعات مورد اختلاف نظر
- ❖ تداوم آموزش و یادگیری پس از پایان تحصیلات آکادمیک
- ❖ تمرین گفتگو و کار تیمی
- ❖ تشکیل جمع دوستانه
- ❖ و در نهایت آمادگی دانشجو برای آزمون های جامع

ژورنال کلاب

تعریف:

ژورنال کلاب جلسات آموزشی دوره ای هستند که در آن افراد بر طبق برنامه منظم و مشخص، مقالات مهم و تاثیرگذار منتشر شده در مجلات علمی را نقادانه ارزیابی می کنند .
بیش از ۱۵۰ سال است که ژورنال کلاب بعنوان یک روش آموزش در علوم پزشکی استفاده شده و چهارچوبی قابل انعطاف برای آموزش های پایه و بالینی فراهم آورده است. این جلسات که یک برنامه آموزشی فعال تلقی می شوند به دانشجویان تحصیلات تکمیلی اجازه می دهد که با نحوه مطالعه، ارائه، ارزیابی و داوری کردن یک مقاله و یا هر محصول پژوهشی دیگری آشنایی پیدا کنند.

مدلهای مختلف برگزاری جلسه ژورنال کلاب:

ژورنال کلاب مبتنی بر محتوای مقاله Content Based Journal Club

این نوع از ژورنال کلاب به منظور آشنائی دانشجویان با نحوه تحلیل یک موضوع در مقاله طراحی می شود. هدف از این نوع جلسات بررسی محتوای مقالات علمی در خصوص یک مسئله نظری و یا راهکارهای پیشنهاد شده در خصوص یک موضوع عملی است.

گام های ژورنال کلاب مبتنی بر محتوا:

- 1- دانشجو با راهنمایی استاد مربوطه یک مقاله را برای ارائه انتخاب می نماید.
- 2- ترجیح این است که مقاله انتخاب شده مربوط به موضوعات روز و یا مهم حوزه پزشکی باشد
- 3- ارزیابی نقادانه مقاله منتخب بر اساس دستورالعمل های ساختارمند (چهارچوب شماره ۱) انجام می شود
- 4- نتیجه ارزیابی مقاله، در جلسه ارائه شده و سایر اعضا جلسه در مورد آن بحث خواهند نمود.
- 5- ویراست نهایی ارزیابی مقاله (جمع بندی نهائی پس از اخذ نظرات همکاران) توسط دانشجو آماده شده و ظرف یک هفته پس از جلسه ارائه به منظور مستندسازی در اختیار استاد ناظر برنامه های ژورنال کلاب قرار خواهد گرفت.

ویژگی های ژورنال کلاب های مبتنی بر محتوا

- دانشجو توانایی ارزیابی و تحلیل استدلال های ارائه شده در مقالات را کسب می نماید.
- خلاصه ای یک یا دو صفحه ای از فرایند جستجو و ارزیابی نقادانه مقالات در پاسخ به یک سوال علمی تهیه می شود.

چهارچوب شماره یک:

- ۱- سوال یا موضوع اصلی مطرح شده در مقاله چیست؟
- ۲- آیا نویسنده تمامی مفاهیم مطرح در مقاله با شفافیت توضیح داده است؟
- ۳- استدلال نویسنده بر چه اصل یا اصولی استوار شده است؟
- ۴- آیا نویسنده به استدلال های مخالف خود هم توجه کرده است؟
- ۵- پس از این جلسه چه چیزی به دانش ما در خصوص موضوع اضافه شد؟
- ۶- آیا استدلال و یا تبیین ارائه شده کاربرد احتمالی برای ما خواهد داشت؟

ژورنال کلاب مبتنی بر مسئله Problem Based Journal Club

این نوع از ژورنال کلاب به منظور پاسخ به مشکلات عملی که در تحلیل یا مدیریت آنها عدم قطعیت وجود دارد و یا از اهمیت زیادی برخوردارند، طراحی می شود. هدف از این نوع جلسات بررسی محتوای مقالات علمی در خصوص یک مسئله نظری و یا راهکارهای پیشنهاد شده در خصوص یک موضوع عملی است.

گام های ژورنال کلاب مبتنی بر مسئله:

- 6- دانشجوی یک مساله نظری یا مشکل عملی در حوزه زیست پزشکی را شناسایی کرده و سپس با هدایت استاد راهنمای جلسه مساله و یا مشکل را به یک سوال متمرکز قابل پاسخدهی تبدیل می کند.
- 7- جستجوی متون برای پیدا کردن مقالات مرتبط انجام می شود که این جستجو باید به صورت ساختارمند و با استفاده از کلیدواژه ها و فیلترهای جستجو انجام شود. در این مرحله تعدادی مقالاتی که با موضوع مرتبطند شناسایی شده و استخراج می شوند.
- 8- ترجیح این است که در مورد موضوعات مورد اختلاف نظر مقالات با دیدگاه های مختلف و مخالف انتخاب و بررسی شوند.
- 9- ارزیابی نقادانه مقالات منتخب بر اساس دستورالعمل های ساختارمند (چهارچوب شماره ۲) انجام می شود. در این مرحله استاد راهنما نقش هدایت کننده خواهد داشت.
- 10- نتیجه ارزیابی مقالات و یافته ها، در جلسه ارائه شده و سایر اعضا جلسه در مورد آن بحث خواهند نمود.
- 11- ویراست نهایی ارزیابی نقادانه (جمع بندی نهائی پس از اخذ نظرات همکاران) توسط دانشجو آماده شده و ظرف یک هفته پس از جلسه ارائه به منظور مستندسازی در اختیار استاد ناظر برنامه های ژورنال کلاب قرار خواهد گرفت.

ویژگی های ژورنال کلاب های مبتنی بر مسئله

- دارای سازماندهی و ساختاری اصولی است.
- موضوع آن یک مسئله روز یا یک مشکل در نظام سلامت است.
- دانشجو با راهنمایی استاد مربوطه شیوه جستجوی نظام مند و ساختار یافته به منظور یافتن مرتبط ترین مقالات و نقد صحیح مقالات را تمرین می کند.

- دانشجوی توانایی ارزیابی و تحلیل استدلال های ارائه شده در مقالات را کسب می نماید.
- خلاصه ای یک یا دو صفحه ای از فرایند جستجو و ارزیابی نقادانه مقالات تهیه می شود.
- در صورت تمایل می توان مرور و ارزیابی انجام شده را در قالب یک مقاله مروری برای چاپ آماده نمود.

چهارچوب شماره ۲:

- ۷- پیش از این جلسه در مورد موضوع چه می دانستیم؟
- ۸- سوال اصلی در مواجهه با این مسئله یا مشکل چیست؟
- ۹- مقالات مورد بررسی چگونه به این سوال پاسخ داده اند؟
- ۱۰- قوت استدلال های ارائه شده در مورد موضوع چقدر است؟
- ۱۱- پس از این جلسه چه چیزی به دانش ما در خصوص مسئله یا مشکل مطرح اضافه شد؟
- ۱۲- نتایج این جلسه چه کاربرد احتمالی برای ما خواهد داشت؟

ژورنال کلاب با هدف آشنائی با روش های پژوهش Methodological Journal Club

در این نوع جلسات یک مقاله انتخاب می شود و مقاله همراه تعدادی سوال در خصوص روش انجام مطالعه برای شرکت کنندگان ارسال می شود. سوالات بر کیفیت پژوهش متمرکز بوده و اهداف مطالعه، روش پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به اهداف اعم از متدولوژی پژوهش و روش جمع آوری داده ها و روایی یافته ها مورد بررسی قرار می گیرند. بحث بیش از محتوای مقاله بر سوالات روش شناختی متمرکز خواهد بود. این نوع ژورنال کلاب برای دستیابی به اهداف خود نیاز به مشارکت بیشتر اساتید دارد. این نوع از ژورنال کلاب می تواند به انتخاب روش پژوهشی مناسب برای انجام طرح های تحقیقاتی و یا پایان نامه دانشجویان کمک نماید.

گام های ژورنال کلاب مبتنی بر متدولوژی:

- 1- دانشجوی با راهنمایی استاد مقاله را انتخاب می نماید.
- 2- ارزیابی نقادانه مقاله منتخب بر اساس دستورالعمل های ساختارمند (چهارچوب شماره ۳) انجام می شود.
- 3- مقاله انتخاب شده به همراه ارزیابی و نقد دانشجوی در جلسه ارائه می شود.
- 4- سایر شرکت کنندگان مقاله و همچنین ارزیابی دانشجوی از مقاله را ارزیابی می کنند.
- 5- ویراست نهایی ارزیابی متدولوژیک مقاله (جمع بندی نهائی پس از اخذ نظرات همکاران) توسط دانشجوی آماده شده و ظرف یک هفته پس از جلسه ارائه به منظور مستندسازی در اختیار استاد ناظر برنامه های ژورنال کلاب قرار خواهد گرفت.
- 6- در صورت تمایل می توان موارد طرح شده در جلسه و نقدهای وارد شده به مقاله را در قالب نامه به سردبیر برای نشریه مربوط ارسال نمود.

ویژگی های ژورنال کلاب های مبتنی بر روش پژوهش

- دارای سازماندهی و ساختاری اصولی است.
- موضوع آن چگونگی پاسخگوئی به یک مسئله روز یا یک مشکل در نظام سلامت است.
- دانشجو با انواع مطالعات و روش شناسی آنها آشنا می شود.
- دانشجو برای انجام پژوهش و یا انجام پایان نامه خود با روش های پژوهشی مناسب آشنا می شود.
- خلاصه ای یک یا دو صفحه ای در نقد متدولوژیک مقاله قابل ارائه و چاپ تهیه می شود.

چهارچوب شماره ۳

- ۱- سوال پژوهشی که مبنای انجام مطالعه قرار گرفته است چیست؟
- ۲- روش مورد استفاده برای دستیابی به پاسخ سوال چه بوده است؟
- ۳- آیا این روش برای دستیابی به اهداف مطالعه مناسب است؟ چرا؟
- ۴- روش جمع آوری اطلاعات برای دستیابی به اهداف مطالعه چه بوده است؟
- ۵- آیا مناسب ترین روش برای دستیابی به اطلاعات استفاده شده است؟ چرا؟
- ۶- یافته های مطالعه و شواهد ارائه شده از چه میزان اعتبار برخوردارند؟

مرور مجلات Journal Watch

مرور مجلات فعالیتی است که در طی آن ارائه کننده به معرفی یک ژورنال، عناوین مقالات و یا دسته بندی موضوعات چاپ شده در آن و مرور خلاصه تعدادی از مهم ترین آنها می پردازد.

انواع روش های مرور مجلات

- ۱- معرفی یک ژورنال و مرور مقالات آخرین شماره آن
- ۲- معرفی ژورنال و مرور مقالات چند شماره آن که به یک حوزه موضوعی مشخص پرداخته اند
- ۳- معرفی ژورنال و مرور مقالاتی از ژورنال که سایتیشن بالایی داشته اند.

گزارش مورد بالینی Case Report

هدف از برگزاری این جلسات ارائه موارد بالینی است که در طی آن جنبه های پزشکی و اخلاقی موضوع مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرند. بنابراین آنچه در ارائه موارد بالینی نیازمند توجه است چگونگی تشریح سناریو یا مورد بالینی و نحوه تحلیل آن برای دستیابی به یک تصمیم بالینی پزشکی قابل دفاع باشد.

گام های ارائه مورد بالینی:

- 1- دانشجو با راهنمایی استاد یک مورد بالینی را انتخاب می نماید. مورد انتخاب شده می تواند بر اساس پرونده بیماران با رعایت محرمانگی اطلاعات، و یا یک مورد داستانی باشد.

- 2- ارائه و تحلیل مورد بالینی منتخب بر اساس دستورالعمل های ساختارمند (چهارچوب شماره ۴) انجام می شود.
- 3- سایر شرکت کنندگان، مورد بالینی و همچنین تحلیل دانشجو در خصوص مورد را ارزیابی می کنند.
- 4- ویراست نهایی بررسی مورد (جمع بندی نهائی پس از اخذ نظرات همکاران) توسط دانشجو آماده شده و ظرف یک هفته پس از جلسه ارائه به منظور مستندسازی در اختیار استاد ناظر برنامه های ژورنال کلاب قرار خواهد گرفت.

5- در صورت تمایل می توان نتیجه جلسه را به صورت یک مقاله Case Report یا Case Commentary برای چاپ در مجلات تخصصی آماده نمود.

چهارچوب شماره ۴

- ۱- جنبه های بالینی (Medical) مورد کدامند و از چه میزان اهمیتی برخوردارند؟ (شامل شکایت های بیمار، علائم و نشانه های بالینی، یافته های پاراکلینیک)
- ۲- جنبه های غیر پزشکی مورد بالینی کدامند؟ (اخلاقی، فرهنگی، ارتباطی، قانونی، فقهی، مدیریتی و...)
- ۳- هر یک از جنبه های پزشکی و غیر پزشکی به چه میزان بر تصمیم بالینی تاثیر می گذارند؟
- ۴- تشخیص های افتراقی چیستند؟
- ۵- راه حل های موجود پیشنهادی کدامند؟
- ۶- بهترین تصمیم چیست؟ چرا؟
- ۷- برای عملی کردن آن چه توصیه هائی دارید؟

خوانش های کلاسیک Classical Readings

در این جلسات یک متن یا بخشی از یک متن کلاسیک برای مطالعه و بحث انتخاب می شود. متن مورد نظر از قبل در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفته و در جلسه محتوای آن و تاثیری که بر آن حوزه تخصصی گذاشته است مورد بحث قرار می گیرد. بهتر است جایگاه علمی و خواستگاه فکری نویسنده نیز مورد گفتگو قرار گیرد. به دلیل نیاز به اشراف به موضوع و تسلط به ابعاد بحث، بهتر است که این جلسات توسط اساتید گروه برگزار گردد.

سمینار نوشتاری Writing Seminars

این جلسات فرصتی است برای هر یک از افراد شرکت کننده که مقاله، طرح پژوهشی و یا هر محصول نوشتاری دیگر خود را، در مرحله نگارش و یا پس از اتمام و چاپ، در معرض نقد، ارزیابی و بازخورد دیگران قرار دهند. هدف از این جلسات ارتقاء کیفیت محصولات پژوهشی حوزه اخلاق پزشکی می باشد.

فرایند اجرایی جلسات

موضوع	فرد مسئول
۱ تهیه برنامه جلسات ارائه هر ترم	استاد ناظر حیطه ژورنال کلاب - حداقل دو هفته قبل از آغاز ترم تحصیلی
۲ انتخاب موضوع یا مقاله	دانشجو با هماهنگی استاد مسئول جلسه
۳ اعلام موضوع یا مقاله و سوالات مربوطه به استاد ناظر	دانشجو - حداقل یک هفته قبل از تاریخ جلسه
۴ تهیه پوستر و اطلاع رسانی به اعضاء گروه	منشی گروه
۵ جلسه	
۶ تهیه و تحویل خلاصه جلسه به استاد ناظر	دانشجو و پس از تأیید استاد مسئول جلسه
۷ انتشار خبر جلسه	استاد مسئول محتوای سایت

تهیه و تنظیم:
دکتر لیلا افشار
دانشیار گروه اخلاق پزشکی